

Strategi for brukermedvirkning i NAV

på system- og tjenestenivå

Brukermedvirkning på Individ- system- og tjenestenivå

Brukermedvirkning er et mangfoldig begrep, med en rekke ulike definisjoner. I stortingsmelding nr.34 (1996-199), kapittel 7.3.8 defineres brukermedvirkning slik:

«Brukermedvirkning vil si at de som berøres av en beslutning, eller er brukere av tjenester, får innflytelse på beslutningsprosesser og utforming av tjenestetilbud».

Det er vanlig å skille mellom brukermedvirkning på tre nivåer, henholdsvis individ-, tjeneste- og systemnivå. Strategien gjelder for tjeneste- og systemnivå.

- ! Brukermedvirkning på **individnivå** handler om den enkeltes rettigheter og muligheter til å ha innflytelse på sitt individuelle støtte- eller behandlingstilbud. Det betyr at den enkelte skal påvirke forhold som gjelder seg selv og egne behov.*
- ! Brukermedvirkning på **tjenestenivå** innebærer at brukerrepresentanter inngår i et likestilt samarbeid med fagpersoner fra tjenesteapparatet. De er aktivt deltakende ved utveksling av kunnskap og erfaringer for å endre behandlingstilbud og tjenester.*
- ! Brukermedvirkning på **systemnivå** er en arbeidsform hvor brukergupper og brukerorganisasjoner involveres i planlegging av tiltak og tjenester som har allmenn betydning og deltar i råd eller utvalg på styringsnivå.»*

(Britt Sandvin Olsson, André Vågan, 2016)

Bedre brukermøter

Strategi for brukermedvirkning er et verktøy for å oppnå målene i ny virksomhetsstrategi

Ett av hovedmålene der er bedre brukermøter

Delmål er:

- / Brukerdrevet utvikling
- / Åpen og samhandlende

Bedre brukermøter

God kompetanse

Gode arenaer

Bedre tjenester

God kompetanse

- For NAV
- For brukarmedvirkere
- Om medvirkning og fasilitering

Gode arenaer

- Videreutvikle eksisterende arenaer
- Videreutvikle og tydeliggjøre brukerutvalgets rolle og funksjon
- Sikre bredde og god representasjon

Bedre tjenester

- Økt kunnskap om brukerens behov
- Brukerdrevet tjenesteutvikling og samskaping
- Skape en kultur for medvirkning og utvikling

God kompetanse

For NAV

- Ansatte i NAV har god kompetanse om medvirkning, og hvilke muligheter som ligger i god brukermedvirkning

For brukermedvirkere

- Brukermedvirkere får god kompetanse om NAV og medvirkning i NAV

Om medvirkning og fasilitering

- NAV fortsetter å øke sin kompetanse om medvirkning, og legge til rette for at man har gode metoder og verktøy for samarbeid og samskaping

Gode arenaer

Videreutvikle eksisterende og nye arenaer

- God brukermedvirkning er et ledelsesansvar, og det legges til rette for god samhandling mellom NAV og brukermedvirkere
- Man unytter de mulighetene som ligger i digital samhandling mellom brukerutvalg, brukermedvirkere og NAV

Videreutvikle og tydeliggjøre brukerutvalgets rolle og funksjon

- Brukerutvalgenes rolle og funksjon tydeliggjøres, og det er forutsigbare rammer for medvirkningsarbeidet
- God kommunikasjon mellom de ulike nivåene av brukerutvalg, og brukerutvalgene kan ta opp saker på tvers av styringslinjer

Sikre bredde og god representasjon

- Bredden av brukermedvirkere i brukerutvalg og andre former for medvirkning, reflekterer de utfordringene NAV står ovenfor
- Ung medvirkning er et satsingsområde

Bedre tjenester

Økt kunnskap om brukernes behov

- Kunnskap om brukerens behov kartlegges i samarbeid med brukere.

Brukerdrevet tjenesteutvikling og samskaping

- Tjenester utvikles på en systematisk måte sammen med brukererepresentanter og brukermedvirkere, og man skaper nye løsninger sammen

Kultur for medvirkning og utvikling

- NAV har en kultur for medvirkning, og medvirkning er en viktig del av en lærende og fremtidsrettet organisasjon

Hvordan skal vi gjøre det

Fra strategi til handling

God kompetanse

Ansatte i NAV har god kompetanse om medvirkning, og hvilke muligheter som ligger i god brukermedvirkning

Hvordan skal vi få til dette:

- Obligatorisk opplæring i brukermedvirkning– for alle medarbeidere
- Opplæring om brukermedvirkning inn i nyansatt- og lederutviklingsprogram
- Brukerrepresentantene bidrar med opplæring i hva utvalgene jobber med i nyansatt- og lederutviklingsprogram
- Det settes av tid til informasjon fra brukerutvalgene på leder- og medarbeidersamlinger
- Det utpekes nøkkelpersoner ved NAV-kontoret som gis særskilt opplæring og kompetanse på hvordan brukermedvirkning og samskaping skal skje. NAV ansatte som har brukermedvirkning som ansvar, må ha et klart mandat og oppgaver

God kompetanse

Brukermedvirkere får god kompetanse om NAV og medvirkning i NAV

Hvordan skal vi få til dette:

- Obligatorisk opplæring for brukerrepresentanter, sammen med NAV-ansatte i brukerutvalgene
- Opplæringen og opplæringsmateriellet bør være likt uavhengig av hvor du hører til i landet, og NAV har det overordnede ansvaret for gjennomføring av opplæring
- Brukermedvirkere på andre arenaer enn i brukerutvalgene mottar nødvendig informasjon for å kunne medvirke, og det skal klart kommuniseres hva resultatene skal brukes til
- God kontinuitet hos representantene i utvalgene, og det sørges for kompetanseoverføring ved utskiftning

God kompetanse

NAV fortsetter å øke sin kompetanse om medvirkning, og legge til rette for at man har gode metoder og verktøy for samarbeid og samskaping

Hvordan skal vi få til dette:

- NAV må utvikle kunnskap og metodikk knyttet til brukerdrevet tjenesteutvikling
- Direktoratet bør opprette et sekretariat/ressursgruppe eller liknende, som er ansvarlig for implementering av strategi for brukermedvirkning og opplæring
- Det opprettes en E-læringsportal for innføring i brukermedvirkning for brukere og ansatte

Gode arenaer

God brukermedvirkning er et ledelsesansvar, og det legges til rette for god samhandling mellom NAV og brukermedvirkere både i brukerutvalgene og i alle andre fora for brukermedvirkning

Hvordan skal vi få til dette:

- Tydeliggjøre at god brukermedvirkning er et lederansvar lokalt, regionalt og sentralt i alle styringslinjer.
- Leder av NAV kontor, fylkesdirektør og direktør er ansvarlig for å utpeke sine brukerutvalg
- Minst en gang i året møter leder av lokal- og fylkesbrukerutvalg på ledermøter, og leder av sentralt brukerutvalg møter på direktørmøter.
- Faste halvårlige møter mellom utvalgsleder og direktør/NAV leder, for å diskutere mål og status for brukermedvirkning i virksomhetsområdet
- Brukerutvalgene møtes jevnlig, minst fire ganger i året

Gode arenaer

Mulighetene som ligger i digital samhandling mellom brukerutvalg, brukermedvirkere og NAV utnyttes

Hvordan skal vi få til dette:

- Brukerutvalgene får en bedre digital arena for å dele informasjon mellom seg og med NAV
- Brukerutvalgene har lett tilgjengelige, tilrettelagte og lettleste sider på nav.no
- Brukermedvirkning står sentralt i utvikling av digitale tjenester, og man må tilrettelegge for god og tilpasset medvirkning i systemutviklingsarbeidet

Gode arenaer

Brukerutvalgenes rolle og funksjon tydeliggjøres, og det er forutsigbare rammer for medvirkningsarbeidet

Hvordan skal vi få til dette:

- Det utvikles en veiviser for utvalgsarbeid, hvor man avklarer praktiske spørsmål, hvilke type saker man tar opp, et årshjul for utvalgsarbeidet og lignende
- Det legges vekt på å styrke lokale utvalg
- Mandatet for brukerutvalgene revideres, slik at roller, forventninger og handlingsrom er avklart begge veier på alle nivåer.
- Brukerutvalgene synliggjøres som et rådgivende organ i organisasjonskartet til NAV

Gode arenaer

God kommunikasjon mellom de ulike nivåene av brukerutvalg, og brukerutvalgene kan ta opp saker på tvers av styringslinjer

Hvordan skal vi få til dette:

- Alle linjer er representert i sentralt brukerutvalg (SBU) og i fylkesutvalgene
- Brukerutvalgene på fylkesnivå dekker et samlet NAV, KS representerer partnerskapet sammen med NAV i fylkene og i SBU
- Det skal være brukerutvalg på alle kontor og enheter, enten som eget utvalg eller i samarbeid med andre kontor og enheter
- Sentralt, fylkes- og lokale brukerutvalg må samarbeide med god informasjons- og saksflyt mellom nivåene. Det legges til rette for at brukerutvalg på fylkes- og lokalt nivå blir konsultert i saker som angår dem
- Sentralt brukerutvalg har ansvaret for kontakt med fylkesutvalgene. Tilsvarende har fylkesutvalgene et ansvar overfor de lokale utvalgene
- Systemet med egne brukerutvalg på hjelpemiddelområdet videreføres

Gode arenaer

Bredden av brukermedvirkere i brukerutvalg og andre former for medvirkning, reflekterer de utfordringene NAV står ovenfor

Hvordan skal vi få til dette:

- Representasjonen i utvalgene må reflektere de utfordringene NAV står ovenfor, dette kan være ulikt på nasjonalt, fylke og lokalt nivå og i ulike enheter
- Brukerutvalgene skal i hovedsak bestå av brukerrepresentanter fra paraply- og/eller landsdekkende brukerorganisasjoner. Samtidig må det sikres at utvalgene ivaretar bredden av brukere i NAV, det åpnes derfor for brukermedvirkere som ikke er organisert.
- For å ivareta bredden må man jobbe i en kombinasjon av brukerutvalg og andre metoder for å hente inn brukerkompetanse, som ekspertgrupper, brukerpanel, digitale løsninger, fokusgrupper eller andre fasiliterte møter og arenaer rettet mot spesifikke grupper eller problemstillinger. Dette arbeidet må forankres i brukerutvalgene
- Ung medvirkning og samskaping er et satsingsområde i NAV, både på systemnivå og i tjenesteutvikling. Det bør opprettes ungdomsråd i hvert fylke, og ungdom må i større grad være representert i brukerutvalgene.
- Alle arenaer hvor NAV samarbeider med brukermedvirkere må være universelt utformet, og man må tilrettelegge møtepunktene på en måte som bidrar til å bryte ned barrierer for deltagelse, slik at brukerkompetansen kommer best mulig til nytte

Bedre tjenester

Kunnskap om brukers behov kartlegges i samarbeid med brukere

Hvordan skal vi få til dette:

- Brukermedvirkere involveres i arbeidet både i forberedelser og evalueringer av brukerundersøkelser.
- NAV henter kunnskap om brukernes behov fra serviceklager, og det utarbeides en anvendelig rapport som skal tas opp i brukerutvalgene.
- Gode digitale løsninger for å få raske tilbakemeldinger om brukernes behov.
- Brukere evaluerer tiltak de deltar på, og resultatene fra en slik undersøkelse tas opp i brukerutvalgene og inn i tjenesteutviklingsarbeidet.

Bedre tjenester

Tjenester utvikles på en systematisk måte sammen med brukere, og man skaper nye løsninger sammen

Hvordan skal vi få til dette:

- Brukerdrevet tjenesteutvikling styrkes i alle linjer og kanaler. Det må være systematisk brukermedvirkning i tjenesteutviklingen
- Brukerdrevet tjenesteutvikling og samskaping krever god fasilitering, og må skje sammen med brukere
- Det må være klare retningslinjer for brukermedvirkning i prosjekter og utviklingsarbeid, som ivaretar etikk- og personvern hensyn
- I brukerdrevet tjenesteutvikling og samskaping må man også legge vekt på å lytte til og få innspill fra NAV ansatte, og skape gode arenaer for samskaping mellom brukermedvirkere og ansatte i NAV

Bedre tjenester

En kultur for medvirkning i NAV, og medvirkning som en viktig del av en lærende og fremtidsrettet organisasjon

Hvordan skal vi få til dette:

- God medvirkning inngår som en systematisk del av NAVs arbeid som en lærende organisasjon
- Økt bevissthet om et enklere, lettest og brukertestet språk
- Et åpent og samhandlende NAV - Åpenhet og samhandling må stå sentralt, informasjon må være tilgjengelig og transparent
- Interesseutvekslinger mellom brukere og NAV skal kunne kommuniseres trygt, tilbakemeldinger og dialog skal skje i åpenhet slik, at det trygt kan tas opp krevende temaer i brukerutvalgene
- Det skal være tydelig kommunisert hva brukere kan forvente av NAV, og hva NAV kan forvente av brukere
- Brukerutvalg og andre former for medvirkning må være en egen budsjettpost på alle nivå. Dette vil bidra til at brukermidvirkning blir en naturlig del av NAVs arbeidskultur

